УДК 378.147:159.9
DOI https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2026.3.39

Міщиха Л. П.
доктор психологічних наук,
професор кафедри загальної психології
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
ORCID: 0000-0001-7144-3245

Кравченко В. Ю.
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри суспільних наук
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
ORCID: 0000-0002-7615-946x

ГРУПОВІ МЕТОДИ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІТАГЕННОГО НАВЧАННЯ

GROUP WORK METHODS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL POTENTIAL AND OPPORTUNITIES FOR THE IMPLEMENTATION OF VITAGENIC LEARNING

У статті здійснено теоретичний аналіз психолого-педагогічного потенціалу групових методів навчання як засобу реалізації вітагенних педагогічних технологій у закладах вищої освіти. Обґрунтовано актуальність їх використання в умовах компетентнісної модернізації вищої освіти, що передбачає активізацію пізнавальної діяльності, розвиток професійних компетентностей, критичного мислення, рефлексії та інтеграцію особистісного досвіду здобувачів у процес засвоєння нових знань. Розкрито дидактичні можливості групової взаємодії, яка забезпечує активне залучення учасників до спільного розв'язання навчальних завдань, формування навичок співробітництва, аргументованого висловлення власної позиції, прийняття колективних рішень і відповідальності за результати спільної діяльності. Проаналізовано рефлексивні, дискусійні, тренінгові, кооперативні, проєктні, ігрові та інтерактивні методи навчання, а також метод аналізу конкретних ситуацій (case study), визначено їх психологічні механізми та освітні можливості у формуванні суб'єктної позиції майбутнього фахівця. Показано, що ефективність зазначених методів зумовлена їх здатністю актуалізувати, осмислювати й педагогічно доцільно використовувати життєвий досвід здобувачів освіти, забезпечуючи перехід від репродуктивного засвоєння знань до їх особистісного й професійного осмислення. Особливу увагу приділено інтеграції групових методів із принципами вітагенного навчання, що сприяє підвищенню навчальної мотивації, розвитку рефлексивних умінь, комунікативної компетентності, здатності до співпраці та застосування знань у професійно орієнтованих ситуаціях. Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною перевіркою ефективності окремих групових методів та визначенням психолого-педагогічних умов їх оптимального застосування у професійній підготовці здобувачів різних спеціальностей.

Ключові слова: групові методи навчання, групова робота, вітагенне навчання, вітагенні педагогічні технології, заклад вищої освіти, здобувачі вищої освіти, інтерактивне навчання, тренінг, навчальна взаємодія, рефлексія, професійна підготовка, компетентнісний підхід.

The article presents a theoretical analysis of the psychological and pedagogical potential of group learning methods as a means of implementing vitagenic educational technologies in higher education institutions. The relevance of their application within the context of the competence-based modernization of higher education is substantiated, as it involves enhancing students' cognitive activity, developing professional competencies, critical thinking, reflective skills, and integrating learners' personal experience into the process of acquiring new knowledge. The didactic potential of group interaction is revealed, demonstrating its role in actively engaging participants in collaborative problem-solving, fostering cooperation skills, encouraging reasoned argumentation, promoting collective decision-making, and developing responsibility for shared learning outcomes. Reflective, discussion-based, training, cooperative, project-based, game-based, and interactive learning methods, as well as the case study method, are analyzed, and their psychological mechanisms and educational potential for fostering the learner's active subject position and professional development are identified. It is shown that the effectiveness of these methods is determined by their ability to activate, facilitate reflection on, and pedagogically utilize students' life experience, thereby promoting the transition from reproductive learning to the personal and professional construction of knowledge. Particular attention is paid to the integration of group learning methods with the principles of vitagenic learning, which contributes to increased learning motivation, the development of reflective abilities, communicative competence, collaboration skills, and the application of acquired knowledge in professionally oriented situations. Prospects for further research are associated with the empirical verification of the effectiveness of specific group learning methods and the identification of psychological and pedagogical conditions for their optimal implementation in the professional training of students across various fields of study.

Key words: group learning methods, group work, vitagenic learning, vitagenic educational technologies, higher education institution, higher education students, interactive learning, training, educational interaction, reflection, professional training, competence-based approach.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Постановка проблеми. Сучасна вища освіта дедалі більше орієнтується не лише на засвоєння здобувачами системи фахових знань, а й на формування здатності самостійно працювати з інформацією, критично оцінювати проблемні ситуації, аргументовано відстоювати власну позицію, ефективно співпрацювати та ухвалювати виважені рішення. Це актуалізує необхідність упровадження таких способів організації освітнього процесу, які забезпечують активну пізнавальну діяльність, залучають здобувачів до змістовної взаємодії та створюють умови для набуття досвіду колективного розв'язання навчальних завдань.

Традиційні форми навчання, зорієнтовані переважно на передачу й відтворення знань, не завжди сприяють розвитку компетентностей, необхідних для майбутньої професійної діяльності. Натомість групові методи ґрунтуються на співпраці учасників, обговоренні, аналізі та спільному пошуку рішень. Такий формат роботи стимулює активну пізнавальну діяльність, розвиває вміння аргументувати власну думку, враховувати альтернативні погляди, досягати узгоджених рішень і відповідально ставитися до спільного результату. Ефективність групової роботи визначається не самим фактом об'єднання здобувачів у малі групи, а якістю їхньої взаємодії, рівнем залученості, відкритістю до діалогу та готовністю координувати індивідуальні дії задля досягнення спільної мети. За таких умов створюються сприятливі передумови для розвитку комунікативних умінь, критичного мислення, рефлексії, навичок співробітництва й конструктивного розв'язання професійно значущих завдань.

Сучасні суспільні виклики висувають нові вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців, які мають не лише володіти ґрунтовними знаннями, а й уміти творчо застосовувати їх у практичній діяльності, адаптуватися до змін і знаходити ефективні рішення в нестандартних ситуаціях. Однією з провідних тенденцій розвитку вищої освіти є інтеграція теоретичної підготовки з особистісним і життєвим досвідом здобувачів, що сприяє формуванню професійних компетентностей, розвитку суб'єктності, самостійності та готовності до майбутньої професійної діяльності.

У цьому контексті особливої актуальності набуває вітагенне навчання, яке передбачає використання особистісного досвіду здобувачів як важливого ресурсу пізнання й професійного становлення. Водночас психолого-педагогічний потенціал групових методів у забезпеченні актуалізації, осмислення та інтеграції цього досвіду в освітній процес залишається недостатньо висвітленим. Це зумовлює необхідність визначення найбільш ефективних методів групової роботи, розкриття їхніх психолого-педагогічних можливостей і обґрунтування їх застосування в реалізації вітагенного навчання у закладах вищої освіти. Саме цим визначається актуальність і вибір теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема застосування групових методів навчання у закладах вищої освіти широко представлена у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях. Теоретичні засади кооперативного навчання, його принципи, структурні компоненти та умови ефективної організації розкрито у працях Д. Джонсона, Р. Джонсона, К. Сміта [9], які обґрунтували переваги навчальної взаємодії порівняно з індивідуальними формами організації освітнього процесу. Практичні аспекти використання технологій спільного навчання у закладах вищої освіти систематизовано в роботі Е. Барклі, К. Мейджор і К. Кросс [10].

Ефективність кооперативного навчання підтверджується численними емпіричними дослідженнями. Так, Р. Гілліс, Е. Кіндт та ін. [11; 13] узагальнили результати досліджень щодо впливу групової взаємодії на навчальні досягнення, розвиток критичного мислення, комунікативних умінь і соціальної компетентності здобувачів, довели позитивний вплив кооперативного навчання на академічні результати та якість засвоєння навчального матеріалу. Значення активних методів навчання для розвитку самостійності та пізнавальної активності обґрунтовано М. Прінсом [14], а роль партнерської взаємодії у професійному становленні здобувачів висвітлено К. Топпінгом [15] та С. Ямаріком [16]. Навчання через досвід є центральною ідеєю теорії Д. Колба [12].

У вітчизняній психолого-педагогічній науці питання організації групового навчання, застосування інтерактивних технологій та професійної підготовки здобувачів вищої освіти висвітлено у працях Л. Міщихи [6; 7], у яких групові методи розглядаються в контексті інноваційної діяльності викладача закладу вищої освіти; Л. Зімакової, Н. Ковалевської та Н. Манжелій [1], які досліджують формування вітагенного професійного досвіду майбутніх фахівців; В. Кравченко [2–5], праці якої присвячені можливостям використання вітагенних педагогічних технологій у компетентнісно орієнтованому навчанні. Попри значну кількість досліджень, присвячених кооперативному та інтерактивному навчанню, питання психолого-педагогічного потенціалу групових методів саме як засобу реалізації вітагенного навчання у закладах вищої освіти залишається недостатньо розробленим. Потребують подальшого наукового обґрунтування механізми актуалізації особистісного досвіду здобувачів у груповій взаємодії, а також визначення методів, які найповніше забезпечують інтеграцію життєвого досвіду з професійною підготовкою.

Мета статті – теоретично проаналізувати основні методи групової роботи, що застосовуються в закладах вищої освіти, та розкрити їхній психолого-педагогічний потенціал і можливості використання в реалізації вітагенного навчання.

Виклад основного матеріалу. Важливою умовою реалізації компетентнісного підходу є використання технологій вітагенного навчання, які передбачають залучення життєвого досвіду здобувачів до опанування нового змісту освіти. Опора на особистісно значущі знання й переживання дає змогу пов'язати теоретичні положення з реальними

життєвими та професійними ситуаціями, підвищує практичну цінність навчального матеріалу й забезпечує його глибше розуміння. У цьому контексті особливого значення набувають групові методи, оскільки саме взаємодія створює умови для актуалізації, інтерпретації та переосмислення індивідуального досвіду. Обмін поглядами, обговорення різних способів розв'язання проблем, зіставлення власних суджень із позиціями інших учасників сприяють формуванню нових смислових зв'язків і трансформації особистого досвіду у професійно значуще знання.

Психолого-педагогічний потенціал групових методів реалізується через комплекс взаємопов'язаних функцій. Навчальна функція забезпечує не лише засвоєння, а й осмислене застосування знань у різних навчальних ситуаціях. Завдяки спільному аналізу, аргументації власної позиції та обговоренню альтернативних підходів здобувачі поглиблюють розуміння навчального матеріалу й набувають досвіду його практичного використання [10; 11; 15]. Розвивальна функція спрямована на формування критичного, аналітичного й творчого мислення. Колективний пошук рішень, оцінювання їхньої доцільності, висунення нових ідей та готовність переглядати власні судження під впливом переконливих аргументів розвивають інтелектуальну гнучкість, здатність до аналізу й уміння розглядати проблему з різних позицій [10; 14]. Комунікативна функція забезпечує розвиток культури професійного спілкування, умінь вести конструктивний діалог, аргументовано висловлювати власну думку, уважно слухати співрозмовника та ефективно використовувати зворотний зв'язок. Такий досвід є важливою складовою підготовки майбутніх фахівців до професійної взаємодії [10; 11]. Функція соціалізації виявляється у формуванні навичок співробітництва, взаємної відповідальності, дотримання норм академічної взаємодії та прийняття спільних рішень. Робота в групі навчає координувати власні дії із загальною метою, виконувати різні соціальні ролі та конструктивно розв'язувати суперечності, що сприяє розвитку соціальної компетентності [9; 11]. Мотиваційна функція полягає в активізації пізнавального інтересу, підтримці внутрішньої мотивації та залученні здобувачів до спільного пошуку розв'язання навчальних завдань. Усвідомлення значущості власного внеску, можливість впливати на результат і відчуття причетності до спільної діяльності стимулюють навчальну активність та відповідальне ставлення до освітнього процесу [11; 14]. Рефлексивна функція забезпечує усвідомлення здобувачами власних способів мислення, особливостей взаємодії, досягнутих результатів і труднощів, що виникали під час виконання завдань. Це створює умови для самокорекції, розвитку рефлексивної культури та вдосконалення навчальної діяльності [10; 12; 15].

Ефективність групових методів [6; 7] визначається дією низки психологічних механізмів. Взаємне навчання спонукає учасників пояснювати матеріал, аргументувати власні висновки та спільно долати труднощі, що забезпечує глибше засвоєння знань.

Таким чином, групова взаємодія створює умови для інтеграції індивідуального життєвого досвіду з науковими знаннями, формування професійного мислення та розвитку здатності застосовувати набуті компетентності у майбутній професійній діяльності.

Вітагенне навчання (термін походить від лат. vita – життя та грец. genesis – походження, становлення) у сучасному психолого-педагогічному дискурсі розглядається як особистісно орієнтована освітня технологія, що забезпечує інтеграцію індивідуального життєвого досвіду здобувача освіти у процес конструювання нових знань. Теоретичним підґрунтям цього підходу є положення про визначальну роль суб'єктивного досвіду у когнітивному розвитку особистості, формуванні індивідуальної системи смислів і професійної компетентності [2].

У психологічному аспекті вітагенний досвід являє собою інтегровану систему особистісно значущих знань, емоційних переживань, ціннісних орієнтацій і поведінкових стратегій, сформованих у процесі життєдіяльності людини. На відміну від нової інформації, що лише сприймається, життєвий досвід характеризується високим рівнем інтеріоризації, зберігається у довготривалій пом'яті та актуалізується відповідно до вимог нових життєвих, професійних або навчальних ситуацій. Саме актуалізація індивідуального досвіду є одним із провідних психологічних механізмів осмисленого засвоєння навчального матеріалу, розвитку рефлексивного мислення та формування нових знань [2].

Психологічна цінність вітагенного навчання полягає у створенні умов для активізації процесів рефлексії, смислотворення, самопізнання та професійної самоідентифікації. Нові знання не засвоюються ізольовано, а інтегруються у вже сформовану когнітивну систему особистості, що забезпечує їхню глибшу інтеріоризацію, стійкість і можливість подальшого практичного застосування. Такий підхід відповідає сучасним психологічним концепціям конструктивістського навчання, відповідно до яких суб'єкт є активним учасником процесу побудови власного знання.

У структурі вітагенних педагогічних технологій виокремлюють систему взаємопов'язаних методичних прийомів, кожен із яких виконує специфічну психолого-педагогічну функцію та забезпечує актуалізацію, осмислення й інтеграцію особистісного досвіду у процесі навчання. Зокрема, стартова актуалізація життєвого досвіду спрямована на активізацію наявних знань, уявлень і когнітивних схем, що створює підґрунтя для сприйняття та осмислення нового навчального матеріалу. Вітагенна проекція передбачає використання індивідуального досвіду для інтерпретації нових навчальних або професійно орієнтованих ситуацій, а вітагенне конструювання сприяє розвитку аналітико-синтетичного мислення шляхом моделювання, систематизації, узагальнення та побудови концептуальних структур. Використання вітагенних аналогій забезпечує встановлення смислових зв'язків між попереднім досвідом і новою інформацією, стимулюючи рефлексію, порівняння та переосмислення власного досвіду.

Важливе місце посідає прийом вітагенного натхнення, який орієнтований на розвиток творчого мислення, професійної уяви, емпатії та здатності прогнозувати можливі результати власної діяльності. Водночас вітагенний синтез забезпечує інтеграцію особистісного досвіду й нових знань у цілісну систему, а голографічна проекція розширює межі індивідуального досвіду шляхом залучення соціального, культурного та професійного досвіду інших людей, художніх творів, медіаресурсів, результатів наукових досліджень і безпосередньої взаємодії з представниками різних професійних спільнот [2].

Психологічна ефективність вітагенного навчання значною мірою визначається розвитком рефлексивних процесів. Саме тому важливе місце у структурі занять посідають рефлексивні запитання, які стимулюють самоаналіз пізнавальної діяльності, усвідомлення власних переживань, переоцінку попереднього досвіду та інтеграцію нових знань у систему особистісних смислів. Рефлексія у цьому випадку виступає не лише механізмом самопізнання, а й психологічною умовою розвитку метакогнітивних умінь, критичного мислення та професійної самосвідомості.

Реалізація вітагенних педагогічних технологій у закладах вищої освіти здійснюється через використання групових методів навчання. Розглянемо їх більш детально.

Рефлексивні технології – асоціативні методи, що забезпечують актуалізацію особистісного досвіду через встановлення смислових зв'язків між новими знаннями та вже сформованими когнітивними структурами особистості [2; 8]. Рефлексивна функція виявляється у здатності здобувачів аналізувати власні дії, внесок у спільний результат, особливості взаємодії та труднощі, що виникали під час виконання завдання. Рефлексія допомагає усвідомити не лише зміст засвоєного матеріалу, а й способи організації власної діяльності та спілкування.

Метод аналізу конкретних ситуацій (*case study*), який дозволяє моделювати професійні або життєві проблеми, сприяє розвитку психологічної компетентності, навичок прийняття рішень, емпатійного аналізу та інтеграції теоретичних знань із практичним досвідом. Крім того, аналіз конкретних ситуацій дає змогу пов'язати теоретичні знання з практичними завданнями. Учасники аналізують умови проблеми, визначають суттєві чинники, пропонують можливі варіанти дій і прогнозують наслідки прийнятих рішень. Такий метод особливо доцільний у професійній підготовці, оскільки формує здатність застосовувати знання в умовах невизначеності.

Дискусійні методи, що забезпечують розвиток комунікативної компетентності та критичного мислення. Навчальна дискусія сприяє розвитку аргументованого мислення та культури діалогу. Її доцільно використовувати для аналізу проблем, що не мають однозначного розв'язання. Результативність дискусії залежить від сформульованості проблемного питання, готовності учасників до обговорення та дотримання правил взаємоповаги.

Інтерактивні технології, зокрема віртуальна реальність (VR), розширена реальність (AR) та освітні ігри (serious games), набувають дедалі ширшого застосування у закладах вищої освіти. Їх використання створює умови для набуття практичного досвіду, виконання інтерактивних завдань і моделювання професійних ситуацій, що сприяє глибшому розумінню навчального матеріалу та підвищує ефективність його засвоєння.

Ігрові методи (рольові, ділові, імітаційні ігри) передбачають моделювання професійних і соціальних ситуацій, забезпечуючи розвиток професійних компетентностей, комунікативних умінь і навичок прийняття рішень. У процесі гри здобувачі освіти мають можливість апробувати різні моделі поведінки, усвідомити особливості професійної взаємодії та проаналізувати наслідки власних рішень. Обов'язковим етапом є рефлексивне обговорення результатів, під час якого відбувається осмислення набутого досвіду та його співвіднесення з майбутньою професійною діяльністю.

Тренінгові методи, що ґрунтуються на активній взаємодії учасників і спрямовані на розвиток пізнавальних, комунікативних і соціальних умінь, формування практичного досвіду, рефлексивних навичок та усвідомлення особливостей власної поведінки. Виконання інтерактивних вправ, моделювання ситуацій і спільне обговорення їх результатів дають змогу здобувачам освіти апробувати нові способи взаємодії, отримувати зворотний зв'язок і вдосконалювати власні моделі поведінки [3; 4].

Кооперативні методи (робота в малих групах), що передбачають організацію спільної діяльності на засадах взаємозалежності учасників, розподілу функцій, узгодження дій і колективної відповідальності за результат. Така взаємодія забезпечує взаємне навчання, активний обмін знаннями й досвідом, сприяє розвитку навичок співробітництва, уміння домовлятися, враховувати позиції інших і досягати спільної мети. Робота в малих групах створює умови для активної участі кожного здобувача освіти, надаючи можливість висловлювати власну думку, ставити запитання, пояснювати навчальний матеріал іншим і брати участь у виробленні спільних рішень [2; 3; 4].

Проєктні методи, що передбачають спільне виконання дослідницьких або практико орієнтованих завдань і створення спільного інтелектуального чи практичного продукту [4]. Проєктна діяльність охоплює визначення мети, планування роботи, розподіл завдань, пошук і опрацювання інформації, координацію спільних дій та презентацію отриманих результатів. Використання цього методу сприяє розвитку самостійності, відповідальності, дослідницьких умінь і навичок командної взаємодії.

Під час викладання навчальної дисципліни «Диференціальна психологія» у 2025–2026 навчальному році студентам першого курсу спеціальності 053 «Психологія» освітніх програм «Психологія» (150 осіб) та «Реабілітаційна психологія» (75 осіб) Карпатського національного університету імені

Василя Стефаника нами було повністю або частково (у вигляді окремих елементів) упроваджено зазначені вище групові методи навчання. Перед початком вивчення дисципліни було проведено опитування щодо очікувань студентів стосовно найбільш ефективних методів викладання та навчання. Усі респонденти (100%) зазначили, що саме активні групові методи, на їхню думку, найбільшою мірою сприятимуть ефективному засвоєнню навчального матеріалу та підвищенню зацікавленості дисципліною.

Після завершення вивчення дисципліни було проведено повторне опитування, спрямоване на оцінювання ефективності застосування групових методів навчання, визначення їхніх переваг і недоліків, а також рівня розвитку саморефлексії та задоволеності організацією освітнього процесу. Аналіз і статистична обробка результатів засвідчили, що 99% студентів були загалом задоволені організацією навчання із застосуванням активних групових методів. При цьому 88% респондентів відзначили, що саме використання цих методів сприяло кращому розумінню та засвоєнню навчального матеріалу. Переважна більшість студентів (98%) змогли визначити конкретні переваги групових методів навчання, тоді як лише 2% звернули увагу на окремі недоліки, які переважно стосувалися організаційно-технічних аспектів їх реалізації.

Зокрема, 83% студентів вказали, що найбільшою перевагою активних групових методів стала можливість поєднувати теоретичні знання з аналізом практичних ситуацій, а 80% опитаних відзначили підвищення власної навчальної мотивації. Понад дві третини респондентів (77%) зазначили, що виконання групових завдань сприяло розвитку комунікативної компетентності, навичок співпраці та конструктивної взаємодії. Водночас 74% студентів повідомили про підвищення здатності аргументовано висловлювати власну позицію та брати участь у професійній дискусії, а 69% відзначили розвиток рефлексивних умінь.

Найефективнішими формами групової роботи, на думку респондентів, виявилися аналіз конкретних ситуацій (*case study*) (85%), психологічний тренінг (82%), групова дискусія (79%) та вітагенні вправи, засновані на актуалізації особистісного досвіду (75%). Найменш ефективними студенти визнали проєктні методи (55%), що, ймовірно, пов'язано з їхньою більшою тривалістю та високими вимогами до самостійної роботи.

Отримані результати свідчать про позитивне сприйняття здобувачами вищої освіти активних групових методів навчання та підтверджують їхній потенціал щодо розвитку пізнавальної активності, професійного мислення, рефлексивності, комунікативної компетентності та здатності застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності.

Висновки. Отже, групові методи можуть розглядатися як дієвий психолого-педагогічний інструментарій реалізації вітагенного навчання, оскільки забезпечують актуалізацію, обмін, рефлексивне осмислення та інтеграцію життєвого досвіду здобувачів у процесі засвоєння нових знань. Їх використання сприяє переходу від репродуктивного засвоєння навчального матеріалу до його особистісного осмислення, розвитку суб'єктної позиції, критичного мислення, комунікативної компетентності, рефлексії та готовності застосовувати набуті знання у професійній діяльності.

Найбільший потенціал у реалізації вітагенного навчання мають навчальна дискусія, аналіз конкретних ситуацій (case-study), рольові та ділові ігри, дебати, метод проєктів, робота в малих групах та інші форми навчальної взаємодії, що передбачають активний діалог, взаємне навчання, аргументований обмін позиціями й колективний пошук способів розв'язання навчальних і професійно орієнтованих завдань. Саме у процесі такої взаємодії індивідуальний життєвий досвід набуває освітньої цінності, трансформується у професійно значущі знання та стає підґрунтям для формування компетентностей, необхідних майбутньому фахівцеві.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричним вивченням ефективності окремих групових методів у реалізації вітагенного навчання, визначенням психолого-педагогічних умов їх застосування в закладах вищої освіти та розробленням методичних рекомендацій щодо їх інтеграції у професійну підготовку здобувачів різних спеціальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Зімакова Л.В., Ковалевська Н.В., Манжелій Н.М. Формування вітагенного професійного досвіду в майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Педагогічні науки*. 2023. № 81. С. 66-72. URL: https://pedsciences.com.ua/web/uploads/pdf/article_26_1_2023_Zimakova.pdf

2. Кравченко В. Ю. Вітагенні педагогічні технології. *The XII International Scientific and Practical Conference «Modern Education – Accessibility, Quality, Recognition and Problems»* (Helsinki, Finland, March 25-27, 2024). Helsinki, 2024. P. 209-210.

3. Кравченко В. Ю. Дистанційна форма навчання в умовах посилення національної безпеки України. *The III International Scientific and Practical Conference «The Most Difficult Problems of Youth and Ways to Solve Them»* (Krakow, Poland, January 20–22, 2025). Krakow, 2025. P. 242-243.

4. Кравченко В. Ю. Енерджайзер та айсбрейкер – психотехніки активності студентів на занятті. *Сучасні світові тенденції розвитку науки, освіти і технологій*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 20 березня 2024 р.): у 2 ч. Біла Церква : ЦФЕНД, 2024. Ч. 1. С. 53-54.

5. Кравченко В. Ю., Штанько Я. В. Практика застосування інноваційних методів навчання у вищій школі. *Теоретичні та практичні дослідження в галузі гуманітарних і природничих наук*: матеріали науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 24-25 лютого 2023 р.). Одеса, 2023. С. 89-91.

6. Міщиха Л. П. Креативні психотехнології як умова розвитку творчого мислення особистості студента. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. № 5, т. 2. С. 110-115. URL: https://tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/5_2019/part_2/22.pdf

7. Міщиха Л. П. Креативність як вагома характеристика інноваційної діяльності викладача вищої школи. *Актуальні проблеми психології*. 2019. Т. XII, вип. 26. С. 194-202. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719887/1/26_5.pdf#page=194

8. Овсянецька Л. П. Ціннісні орієнтації як фактор життєдіяльності і розвитку особистості. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. Івано-Франківськ : Плай, 2000. Вип. 5, ч. 1. С. 66-74.

9. Johnson D. W., Johnson R. T., Smith K. A. Cooperative learning: Improving university instruction by basing practice on validated theory. *Journal on Excellence in College Teaching*. 2014. Vol. 25, No. 3-4. P. 85-118.

10. Barkley E. F., Major C. H., Cross K. P. *Collaborative Learning Techniques: A Handbook for College Faculty*. 2nd ed. San Francisco, CA : Jossey-Bass, 2014. 336 p.

11. Gillies R. M. Cooperative learning: Review of research and practice. *Australian Journal of Teacher Education*. 2016. Vol. 41, No. 3. P. 39-54. DOI: 10.14221/ajte.2016v41n3.3

12. Kolb D. A. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. 2nd ed. Upper Saddle River, NJ : Pearson Education, 2015. 416 p.

13. Kyndt E., Raes E., Lismont B., Timmers F., Cascallar E., Dochy F. A meta-analysis of the effects of face-to-face cooperative learning. *Educational Research Review*. 2013. Vol. 10. P. 133–149. DOI: 10.1016/j.edurev.2013.02.002

14. Prince M. Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*. 2004. Vol. 93, No. 3. P. 223-231. DOI: 10.1002/j.2168-9830.2004.tb00809.x

15. Topping K. J. Trends in peer learning. *Educational Psychology*. 2005. Vol. 25, No. 6. P. 631–645. DOI: 10.1080/01443410500345172

16. Yamarik S. Does cooperative learning improve student learning outcomes? *Journal of Economic Education*. 2007. Vol. 38, No. 3. P. 259-277. DOI: 10.3200/JECE.38.3.259-27

Дата першого надходження статті до видання: 19.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 17.11.2026